

**ROLUL INSTITUȚIILOR
FINANCIARE CA PARTICIPANȚI PE
PIEȚELE DE CAPITAL ÎN TERMENI
DE GLOBALIZARE**

Dr.¹ Miroslav Gveroski,
Facultatea de Economie, Prilep
Aneta Risteska²
Facultatea de Economie, Prilep
Stevčo Dimeski³
Stopanska Banka, Skopje

**THE ROLE OF FINANCIAL
INSTITUTIONS AS PARTICIPANTS
ON THE CAPITAL MARKET IN
TERMS OF GLOBALIZATION**

PhD⁴ Miroslav Gveroski,
Faculty of Economy, Prilep
Aneta Risteska⁵
Faculty of Economy, Prilep
Stevčo Dimeski⁶
Stopanska Banka, Skopje

Rezumat

Piețele financiare și instituțiile au un rol important în dezvoltarea economică națională. Multe dintr tranzacțiile care oferă posibilitatea de a aduce profit sunt realizate pe piețele financiare ca un segment al acestora. Lucrarea include analize ale sensului rolului instituțiilor financiare ca participanți pe piața de capital. La sfârșit este concluzia care a reieșit din cercetare pentru a ajuta dezvoltarea și creșterea transferului și rolul instituțiilor financiare pe piața de capital din Republica Macedonia.

Cuvinte cheie: piață de capital, instituții financiare, dezvoltare economică.

– Introducere

Piețele și instituțiile financiare sunt printre condițiile esențiale pentru dezvoltarea economiei. În zilele noastre, din punct de vedere al globalizării potențialii investitori au o mulțime de oportunități pentru a face profit. Piețele financiare sunt importante pentru dezvoltarea economiei naționale deoarece ajută în permanență procesele de producție, alocarea capitalului, realizarea de profit și asigurare în timpul investiției de capital. Piața financiară ca piață dinamică constă în trei segmente: piața monetară, piața de capital și piața valutară. Piața de capital a contribuit esențial la creșterea veniturilor economice, și în general pentru prosperitatea națională. De asemenea piața de capital are un caracter

Abstract

Financial markets and institutions have a main role for national economy development. A lot of transactions which offer opportunities for making profit are realizing on the capital market as a segment of financial market. The paper includes analysis of the meaning and the role of financial institutions as participants on the capital market. At the end is the conclusion made by researching in way to help for increasing and developing the assignment and the role of financial institutions on the capital market in Republic of Macedonia.

Key words: capital market, financial institutions, economic development.

– Introduction

Financial markets and institutions are one of the main prerequisite for the market economy development. Nowadays, in terms of globalization the potential investors have a lot of opportunities for making profit. Financial markets are important for national economy development because they help in permanently production processes, capital allocation, making profit and assurance during the capital investment. Financial market as dynamic market consists of three segments: money market, capital market and currency market. Capital market has essential contribute for increasing the economics growth and development, and for the national

instituțional și cuprinde mai multe instituții, instrumente și subiecte care ajută în alocarea de capital.

Principalele caracteristici ale pieței de capital sunt:

- concentrarea și alocarea capitalului în funcție de cerere și ofertă
- numirea ratei dobânzii ca preț al capitalului funciar cu reglementarea raportului de capital dintre cerere și ofertă ;
- rata dobânzii ca parte din venitul proprietarilor de capital.

Cele mai importante funcții, obiective și efecte care se realizează pe piața de capital sunt:

- creșterea ofertei de capital ;
- creșterea economiilor ;
- valorificarea valorilor mobiliare ;
- creșterea posibilității pentru alocarea de capital în investițiile alternative ;
- crearea de condiții pentru noi investiții străine directe ;
- creșterea produsului intern brut , etc.(Trajkoska,1996), (Blazevski, 1999)

1. Instituții financiare ca intermediari importanți pe piața de capital

Instituțiile financiare sunt importante pentru executarea funcțiilor pieței de capital și pentru eficiența lor. Instituțiile financiare joacă un rol vital pe piața de capital și în economia națională pentru centralizarea fondurilor de la surplusul la deficitul unităților de cheltuieli. Ele sunt în general intermediari financiare care ajută transferul economiilor de la subiecții economici cu surplus la cei cu deficit. Instituțiile financiare pot fi împărțite după mai multe criterii; una dintre cele mai cunoscute clasificări este următoarea: (Rodic, 1991)

- instituții clasice și tradiționale (bănci, bănci de economii și credite sindicale);
- investitori instituționali (companii

prosperity at all. Also, capital market has an institutional character and it incorporates many institutions, instruments and subjects that are helping in capital allocation.

The main characteristics of the capital market are:

- concentration and allocation of capital over the supply and demand;
- appointing the interest rate as price of the lending capital with regulation the ratio between supply and demand;
- interest rate as a part of revenue of the capital owners.

The most important function, aims and effects that are realizing on the capital market are:

- increasing the supply of equity ;
- increasing the saving ;
- valorization of the securities ;
- increasing the possibility for capital allocation in alternative investment ;
- creating terms for new foreign direct investment ;
- increasing the gross domestic product , etc.(Trajkoska,1996), (Blazevski, 1999)

1. Financial institutions as important intermediaries on the capital market

Financial institutions are important for executing the capital market's functions and its efficiency. The financial institutions play a vital role in the capital market and in the national economy by channeling funds from surplus to deficit spending units. They are usually as financial intermediaries who help in transfer saving from surplus to deficit economic subjects. The financial institutions can be divided by many criteria; one of the known classifications is the next one: (Rodic, 1991)

- classic or traditional institutions (

de asigurări, fonduri de pensii și companii financiare)

- instituții de brokeraj și comercializare

Participantul la piața de capital poate comercializa cu capitalul propriu sau cu cel străin și valori mobiliare. Cei mai frecvenți participanți pe piață sunt:

- investitori și antreprenori, în calitate de proprietari sau solicitanți de capital;
- intermediari (bănci, fonduri de investiții, fonduri de pensii, companii de asigurare , etc);
- statul în rolul reglementatorului și controlorului piței de capital (Jakob & Richardson, 1988).

Instituțiile bancare pot fi împărțite și în instituții bancare și non-bancare, și această lucrare va include analiza instituțiilor bancare (bănci și bănci de economii) și instituții non-bancare (fonduri de pensii, companii de asigurare și trusturi de pensii) ca participanți semnificativi pe piața de capital.

2. Băncile ca intermediari financiari dominanți

Sistemul bancar are o tradiție îndelungată și o contribuție importantă la dezvoltarea economiei naționale. Ca un rezultat al procesului de globalizare au avut loc multe reforme în sistemul de lucru al băncii și băncile se transformă de obicei din instituții tradiționale în instituții contemporane care au adoptat noi termeni de operare. Funcțiile financiare pot fi văzute în segmentele următoare:

- gestionarea fondurilor(total active și obligațiuni)
- folosirea rațională și eficientă
- controlează modul de utilizare al capitalului
- investirea capitalului în valori mobiliare pentru a crește veniturile
- asigurarea lichidităților și solvabilității
- evaluarea veniturilor și proiectelor

banks, saving banks and credit unions);

- institutional investors (insurance companies, pension funds and financial companies)

- broker's and dealer's institutions

The participant of the capital market can trade with own or foreign capital and securities. The most typical participants on the capital market are:

- investors and entrepreneurs, as owners or demander of capital;
- intermediaries (banks, investment funds, pension funds, insurance companies, etc);
- the state in role of regulator and controller of the capital market (Jakob & Richardson, 1988).

The financial institutions also can be divided on banking and nonbanking institutions, and this paper will include analysis of banking institutions (banks and saving banks) and nonbanking institutions (pension funds, insurance companies and investment trusts) as significant participants on the capital market.

2. The Banks as dominate financial intermediates

The bank's system has a long tradition and large contribute for national economy development. As a result of processes of globalization a lot of reforms are becoming in the bank's working and the banks are usually transforming from traditional to contemporary institutions which are adopted on new terms of operating. The financial functions can be seen in following segments:

- managing with funds (total assets and liabilities)
- using the funds rationality and efficiently
- controlling the use of the equity
- investing the capital in securities in way to increase the revenue
- ensuring the liquidity and solvency

de investiții, și etc.

Băncile dispun de un potențial financiar foarte mare și acesta este motivul pentru care sunt cei mai importanți participanți pe piața de capital. Băncile crează capitalul de cerere și dețin monopolul în colectarea și lansarea capitalului.

Băncile și celelalte instituții de depozitare pe piața de capital **pot fi înscrise ca:**

- investitori,
- clienți,
- agenți de comisioane,
- agent –broker.

instituțiile de pe piața de capital pot să se înscrie ca Lucrările bancare pot fi împărțite în: (Lucić, 2006)

- lucrări bancare active care presupun activități de împrumut și emiterea de titluri de valoare;
- **lucrări ale băncii referitoare la acumularea de economii și depuneri potențiale în general mai mari decât securitățile;**
- lucrările bancare pe termen lung care include toate lucrările active și passive executate pe o perioadă mai lungă de un an;
- lucrările pe termen scurt includ toate lucrările bancare active care au loc pe o perioadă mai scurtă de un an;
- lucrările bancare individuale pe care banca le execută în numele și conturile sale;
- lucrările bancare imparțiale pe care le banca le execută în numele sau contul altcuiva.

Băncile ca intermediari importanți pe piața de capital au un caracter public. De aceea sunt controlate de instituții corespunzătoare și controlul este de obicei îndreptat către performanța băncilor, echitatea și controlul, managementul riscului etc.

Potențialul de bază al băncilor sunt titlurile de valoare care sunt subiect de

- evaluation the revenue and investment projects, and etc.

The banks dispose with big financial potential and that is the reason that they are the most important participants on the capital market. Banks are creating the capital supply and they have monopoly position in gathering and launching the capital.

The banks and the other depository institutions on the capital market can be sign in as:

- investors,
- customers,
- commission agent,
- agent –broker.

The bank's works could be dividing on: (Lucić, 2006)

- active bank's works which means loan's activities and issuing the securities;
- passive bank's works which are referring to saving accumulation and deposit potential generally and above the securities;
- long – term bank's works which include all active and passive works executing for the period longer than one year;
- short – term bank's work that includes all active and passive works executing for the period less than one year;
- individual bank's work which the bank is executing for own name and own account;
- impartial bank's work which the bank is executing for the other name and account.

The banks as important intermediaries on the capital market have a public character. That's why they are controlled by a proper institutions and the control is usually directed on the performance on the banks, their equity and controlling, risk management etc.

The basic potential of the banks are securities which are subject for trading on

tranzacționare pe piața de capital.

Azi, în perioada de globalizare și internalizare tranzacțiile și datele electronice sunt foarte importante pentru funcționarea băncii.

Primele zece bănci din lume potrivit câștigurilor din 2003 sunt: (www.wikipedia.com)

1. Citigroup — 20 miliarde dolari
2. Bank of America — 15 miliarde dolari
3. HSBC — 10 miliarde dolari
4. Royal Bank of Scotland— 8 miliarde dolari
5. Wells Fargo — 7 miliarde dolari
6. JP Morgan Chase — 7 miliarde dolari
7. UBS AG — 6 miliarde dolari
8. Wachovia — 5 miliarde dolari
9. Morgan Stanley — 5 miliarde dolari
10. Merrill Lynch — 4 miliarde dolari

În literatura și practica de specialitate sunt mai multe clasificări pentru bănci, dar următoarea este cea mai cunoscută, unde băncile sunt împărțite după funcțiile și serviciile pe care le oferă:

- Bănci centrale
- Bănci de investiții
- Bănci de depozite
- bănci ipotecare
- bănci universale, (Bjelica,2001)

băncile de investiții au un rol considerabil în realizarea tranzacțiilor de capital pe piața de capital. Cele mai cunoscute bănci de investiții sunt: Merrill Lynch, Salomon Brothers, Morgan Stanley, Goldman Sachs, Nomura, Daiwa, Nituo, Bank of Tokyo etc.(Solomon, 1994). Băncile de investiții sunt diferite de celelalte bănci. Ele nu primesc depozite pentru ca apoi să facă împrumuturi dar ajută o corporație să elibereze titluri de valoare. În primul rând sfătuiește corporația asupra felurilor de titluri pe care să le achiziționeze

the capital market.

Today, in time of financial market's globalization and internalization the electronic treat transactions and dates are very important for the bank functioning.

The top ten banks in the world according to a realized earning in 2003 are: (www.wikipedia.com)

1. Citigroup — 20 billions dollars
2. Bank of America — 15 billions dollars
3. HSBC — 10 billions dollars
4. Royal Bank of Scotland— 8 billions dollars
5. Wells Fargo — 7 billions dollars
6. JP Morgan Chase — 7 billions dollars
7. UBS AG — 6 billions dollars
8. Wachovia — 5 billions dollars
9. Morgan Stanley — 5 billions dollars
10. Merrill Lynch — 4 billions dollars

In a specialist literature and practice there're a lot of classifications for the banks but the most known classification is the next one, where the banks are divided according to the functions and works that they are doing:

- Central bank
- investment banks
- deposit banks
- mortgages banks
- universal banks, (Bjelica,2001)

Investment banks have a considerable role during the realizations the transactions with the capital on the capital market. The most known investment banks are: Merrill Lynch, Salomon Brothers, Morgan Stanley, Goldman Sachs, Nomura, Daiwa, Nituo, Bank of Tokyo etc.(Solomon, 1994). The investments banks are very different from other banks. They do not take deposits and then lend them out but they help a corporation issue securities. First it advices the corporation on which type of securities to issue (stock or bonds); then it helps to

(acțiuni sau obligațiuni); apoi ajută la vânzarea titlurilor cumpărându-le apoi de la corporație la un preț predeterminat și revândându-le pe piață. Băncile de investiții acționează ca „afaceriști” și câștigă comisioane imense ajutând corporațiile să achiziționeze alte companii prin fuziuni sau achiziții. (Frederic, 2007). Băncile de investiții dispun de oameni competenți care ajută la potențialele investiții. Ei îndeplinesc aceste îndatoriri și ajută în timpul procesului de investiție deoarece realizează venituri ca rații sau diferențe de curs valutar.

3. Bănci de economii și uniuni de credite

Băncile de economii și uniunile de credit la fel ca și celelalte instituții de depozit au o semnificație pentru funcționarea pieței de capital. Prima bancă de economii a fost fondată în 1778 în Hamburg. În trecut, aceste instituții au fost constrânse în activitățile lor și în principiu dădeau împrumuturi ipotecare pentru **ansambluri rezidențiale**. Cu timpul, aceste restricții au fost ridicate astfel încât diferența dintre aceste instituții de depozit și băncile comerciale a devenit neclară. Aceși intermediari au devenit asemănători și acum sunt în competiție. Băncile de economii sunt de obicei înființate de stat și rolul lor pe piața de capital poate fi văzut în:(Ristić, 1990)

- Mobilizarea capitalului
- Asigurarea capitalului
- Transformarea banilor în capital;

Uniunile de credit sunt de obicei instituții cooperative foarte mici organizate în jurul unui grup particular: membrii de sindicat, angajați ai unei firme particulare, și așa mai departe (Frederic, 2005). Aceste instituții au început să funcționeze în Germania în secolul 19. Ele dobândesc fonduri din depozite numite acțiuni și în principiu acordă împrumuturi pentru consumatori. Dacă cineva vrea să folosească serviciile unei uniuni de credit trebuie să fie un membru al acesteia, aceasta fiind cea mai de seamă însușire a acestor instituții și de

sell the securities by purchasing them from the corporation at a predetermined price and reselling them in the market. The investment banks also act as dealmakers and earn enormous fees by helping corporation acquire other companies throughout mergers or acquisitions (Frederic, 2007). The investment banks disposal with competent people who are helping to the potential investitures. They do this assignments and help during the investment processes because they realize an incomes as ration or exchange rate difference.

3. Savings bank and credit union

Savings bank and credit union as the other depositary institutions have a meaning for capital market functioning. The first saving bank was founded in 1778 in Hamburg. In the past, these institutions were constrained in their activities and mostly made mortgage loans for residential housing. Over time, these restrictions have been loosened so that the distinction between these depositary institutions and commercial banks has blurred. These intermediaries have become more alike and are now competitive with each other. The savings bank are usually founded of the state and their role on the capital market can be seen in:(Ristić, 1990)

- capital mobilization
- issuing the capital and
- transforming the money into capital;

Credit unions are typically very small cooperative institutions organized around a particular group: union members, employees of a particular firm and so forth (Frederic, 2005). These institutions have started to work in 19 century in German. They acquire funds from deposit called shares and primarily make consumer loans. If someone wants to use the services from the credit union he has to be a member of it, that is the most notable mark for this institutions and that's why they are different from the other depositary

aceea sunt diferite de celelalte instituții de depozit.

4. Instituții financiare non-bancare

Ca și alți participanți de pe piața de capital sunt companiile de asigurări și fondurile de pensii, care realizează venituri de active în timpul asigurării sociale sau asigurări de viață și de proprietăți. Aceste fonduri sunt investite în titluri de valoare pentru a crește profitul.

4.1 Companii de asigurări

Asigurarea este motorul de economisire care a fost dezvoltat pentru siguranța noastră în „zilele ploioase”, fără să conteze când și cât de des se întâmplă. Este mecanismul care poate reduce incertitudine financiară. Asigurările nu pot împiedica pericolele să apară. Mai degrabă, asigurările reduc incertitudinea pierderilor financiare care pot rezulta din eventualele pericole. Un eveniment nesigur, pierderile viitoare, care pot avea o valoare mare pot fi evitate prin plata unei sume mici azi. Acea sumă mică este asigurarea premium plătită de către asigurat pentru a cumpăra protecție împotriva pentru consecințele financiare ale evenimentelor neplăcute. Sunt trei segmente majore care alcătuiesc industria asigurărilor: asigurări de viață/sănătate, asigurări de proprietate/daune, re-asigurări. (Santomero,2001). Companiile de asigurări de viață/sănătate oferă produse care includ asigurări de sănătate, asigurare de viață și **beneficii/cote anuale**. Companiile de asigurări de proprietăți/daune oferă produse care asigură proprietăți imobiliare sau personale, și daune rezultate din accidente. Astăzi cea mai caracteristică este re-asigurarea. Azi sectorul asigurării este re-asigurarea, și aproape 10% este re-asigurat de Loyds. Rolul acestor companii de asigurare poate fi văzut pe piața de capital în felul în care folosesc fondurile acumulate investind în titluri de valoare pentru creșterea fondurilor și pentru a realiza câștiguri mai mari.

4.2 Fondurile de Pensii

Fondurile de pensii sunt intermediari

institutions.

4. Nonbanking financial institutions

As the other participants on the capital market are insurance companies and pension funds, which realize incomes of asset during the social security or insuring the life and estate etc. These funds they are using for investing in securities in way to increase the profit.

4.1 Insurance companies

Insurance is the savings vehicle that has been developed to provide for the rainy days in our live, no matter when and how often they occur. It is mechanism that can reduce financial uncertainty. Insurance cannot prevent the peril from occurring. Rather, insurance reduces the uncertainty of financial losses that could result from the occurrence of various perils. An uncertain, future loss of potentially great magnitude can be avoided by incurring a small cost today. That small cost is the insurance premium paid by the policyholder to buy protection from the financial consequences of unfortunate events. There are three major segments make up the insurance industry: life/health insurance, property/casualty insurance and reinsurance.(Santomero,2001). The life/health insurance companies offer products that include health insurance and death benefit life insurance and annuity products. The property/casualty insurance companies offer products that insure personal or real property, and damages occurring as a result of accident. And today the most characteristic is the reinsurance. Today insurance sector is reinsurance, and almost 10% is reinsured by Loyds. The role of these insurance companies on the capital market can be seen in that way that they are using the accumulated funds for investing in securities to increase the funds and to realize bigger earnings.

4.2 Pension Funds

The pension funds are important intermediaries on the capital market which

importanți pe piața de capital având rolul de a oferi venituri pentru pensionare în forma cotelor anuale angajaților care sunt încadrați într-un plan de pensii. Stabilirea fondurilor de pensii a fost încurajat de guvernul federal, atât prin legislație care cere introducerea planurilor de pensii cât și prin stimulente pentru a încuraja contribuțiile. Fondurile de pensii sunt împărțite în fonduri de pensii de stat și private. Fondurile de pensii investesc în mobilizarea de capital cu valori mobiliare și în acest fel să realizeze câștiguri adiționale. Cei mai mari proprietari de fonduri de pensii sunt obligațiunile și acțiunile corporative.

4.3 Fondurile de investiții

Fondurile de investiții sunt organizații instituționale specializate care investesc în titluri de valoare domestice. (Trajkoski, Trajkoska,1999). Primul fond de investiții a fost fondat în 1860 în Londra. (Kohn,1994) după această multe companii de investiții au fost înființate în SUA, Marea Britanie, Germania etc.

Rolul fondurilor de investiții este să de a implica potențiali investitori, care nu au cunoștințe de comercializare cu titluri de valoare în „lumea mare a investițiilor”. Ei investesc în diferite titluri de valoare pentru a minimaliza riscul de diversificare a portofoliului. Fondurile de investiții sunt împărțite în fonduri deschise și închise. Fondurile deschise sunt pregătite oricând să emită acțiuni pentru potențialii investitori sau să răscumpere acțiunile de la ei când vor dori acest lucru. Primul fond a fost fondat în SUA în 1924, și erau un trust de investitori din Massachusetts și trustul de investitori State Street (Šoškić, 2001). Fondurile de investiții închise acționează la fel ca orice altă Societate Comună pe Acțiuni, ei eliberează acțiunile dar nu cumpără de la investitori. Până în prezent fondurile de investiții au realizat o creștere dinamică și o popularitate crescută deoarece

have a role to provide retirement income in the form of annuities to employees who are covered by a pension plan. The establishment of pension funds has been actively encouraged by the federal government, both through legislation requiring pension plans and through tax incentives to encourage contributions. The pension funds are divided on private and state pension funds. The pension funds invest the mobilized capital in securities in the capital market and on that way they realize additional earning. The largest asset holdings of pension funds are corporate bonds and stocks.

4.3 Investment funds

The investment funds are specialized institutional organization that invests in domestic securities.(Trajkoski, Trajkoska,1999). The first investment fund was founded in 1860 in London. (Kohn,1994) After that a lot of investment companies were established in USA, Great Britain, German etc.

The role of investment funds is to involve the potential investors who don't have knowledge for trading with securities in the “big world of investing”. They invest in different securities to minimize the risk above the portfolio's diversification. The investment funds are divided on opened and closed funds. The opened funds are always ready to issue shares for the potential investors or to repurchase shares from them when they want that. The first opened funds are founded in USA in 1924, and they are Massachusetts investors trust and State Street investment trust (Šoškić, 2001). The closed investment funds are acting like the other Joint Stock Company, they issue the shares but they do not buy off from the investors. Untill now the investment funds accomplish dynamic growth and a lot of popularity because they ensure incomes with large degree of safety and liquidity.

5. Analysis of the financial institution's role on the capital market in Macedonia

asigură venituri cu grad mare de siguranță și lichiditate.

5. Analiza rolurilor instituțiilor financiare pe piața de capital din Macedonia

Piața de capital din Republica Macedonia a fost fondată mai târziu decât piețele de capital din celelalte țări în tranziție. Bursa de Valori Macedoneană a fost fondată în 1995 dar prima tranzacție a fost realizată mai târziu pe 28.03.1996. La început Bursa Macedoneană de Valori avea 19 participanți, mai exact 13 bănci, 3 companii de asigurare și 3 bănci de economii. Bursa de Valori Macedoneană are 28 de membri în 2008 și sunt bănci și case de brokeraj. Tranzacțiile BVM pot fi realizate pe o piață comună (oficială) și neregulată. BVM comercializează cu instrumente care, în conformitate cu Legea Valorilor Imobiliare, sunt definite ca, titluri de valoare înscrise, adică înregistrate la câteva piețe BVM în conformitate cu Legea Valorilor Mobiliare, sunt definite ca documente BVM, și pentru care comercializarea pe BVM prevede suport sistematic și organizațional. BVM poate să, prin acord cu anumiți subiecți, să organizeze tranzacții folosind alt material de schimb, cu consimțământul prealabil al Bursei și Comisiei de Valori Mobiliare. (www.mse.org.mk). Cele mai tranzacționate titluri de valoare sunt acțiunile și obligațiunile, dar derivatele financiare sunt complet necunoscute pentru BVM și potențialii investitori. Tranzacțiile sunt realizate cu intermediari, de obicei cu bănci și brokeri ca cei mai dominanți participanți ai BVM. Investitorii instituționali ca ceilalți participanți pe piața de capital sunt menținuți puțin pe BVM. Dar azi sunt realizate o serie de reforme în acest scop. De exemplu, două fonduri de pensii au fost deschise în 2007, (Fondul Nov penziski și fondul KB Prv otvoren penziski). Aceste fonduri pentru a realiza mai mult profit au investit banii în titluri de valoare. În 2007 pentru prima dată au investit banii în

The capital market in Republic of Macedonia is founded later than the capital market in the other countries in transitions. The Macedonian Stock Exchange is founded in 1995 but the first transaction is realized later actually on 28.03.1996. At the beginning The Macedonian Stock Exchange was consisting of 19 participants, actually 13 banks, 3 insurance companies and 3 saving banks. Macedonian Stock Exchange has a 28 members in 2008 and they are usually banks and broker houses. The MSE trading can be realized on regular (official) and irregular market. MSE trading is trading with instruments which, in accordance with the Securities Law, are defined as, listed securities, i.e. registered at some MSE markets according to the legislation and MSE acts, and for which trading the MSE provides appropriate systematic and organizational support. The MSE may, by agreement with certain subjects, organize trading using other exchange material, with prior consent from the Securities Exchange Commission. (www.mse.org.mk). The most traded securities are shares and bonds but the financial derivatives are completely unknown for the MSE and potential investors. The transactions are realizing with intermediaries usually with banks and brokers as the most dominant participants on the MSE. The institutional investors as the other participants on the capital market are little bit maintained on MSE. But today a lot of reforms are accomplished in that way. For example, two pensions fund are opened in 2007, (Nov penziski Fond and KB Prv otvoren penziski fond). These funds in way to realize more profit they invest the accumulated money in securities. In 2007 for the first time they have invested the money in shares which are listed on the New York Stock Exchange, London Stock Exchange, NASDAQ and the bourse in Frankfurt. The first investment funds in Macedonia

acțiuni care sunt listate la Bursa de Valori din New York, la Bursa de Valori din Londra, NASDAQ și la bursa din Frankfurt. Primele fonduri de investiții din Macedonia au fost stabilite în 2008. principalul scop al acestor fonduri este să aloce bani de la investitori care nu au cunoștințe pentru comercializarea titlurilor de valoare, pentru a realiza profit și implicarea acestora într-o lume a investițiilor. Astăzi, în Macedonia sunt deschise trei fonduri de investiții:

- Ilirika Jugoistocna Evropa
- Ilirika Global Rastecki Pazari
- Innovo Status Akcii

În primele șase luni din 2008 au fost realizate 24.287 de tranzacții la BVM și transformate în of 5.674.592.662 denari. (a se vedea web site: www.mse.org.mk). Dar aceste date arată că BVM este încă ne-dezvoltată și o mulțime de măsuri și reforme ar trebui să fie luate pentru a crește tranzacțiile la BVM. De asemenea, o mulțime de activități ar trebui să fie întreprinse, ceea ce înseamnă îmbunătățirea stării instituțiilor financiare și rolul lor pe piața de capital în Republica Macedonia

Concluzii

Piața de capital este un segment important al pieței financiare care ajută dezvoltarea economiei naționale și de aceea ar trebuie întreprinse o serie de reforme pentru a îmbunătăți condițiile de pe piața de capital. Acestea sunt câteva dintre măsuri:

- susținerea unei stabilități macro-economice;
- sfârșirea procesului de privatizare;
- reforme în reglementarea dreptului, impozitarea;
- evoluția diferitelor tipuri de valori mobiliare în care pot investi în potențialilor investitori;
- lichidități;
- îmbunătățirea standardului de viață;
- educarea oamenilor pentru avantajele comerțului cu titluri de valoare și oportunități pentru a face profit;

are finally established in 2008. The main goal for this funds are to allocate the money from the investors, who don't have a knowledge for trading with securities, in way to realize profit and to involve them in a world of investments. Today in Macedonia there are three opened investments funds:

- Ilirika Jugoistocna Evropa
- Ilirika Global Rastecki Pazari
- Innovo Status Akcii

In the first six mouths of 2008 24.287 transactions were realized on the MSE and overturn of 5.674.592.662 denars. (see web site: www.mse.org.mk). But this dates shows that MSE is still undeveloped and a lot of measures and reforms should be taken to increase the transactions on the MSE. Also a lot of activities should be taken which will mean improving the state of financial institutions and their role on the capital market in Republic of Macedonia.

Conclusion

The capital market is important segment of the financial market which is helping for national economy development and that's why should be taken a reforms in way to improve the conditions on the capital market. These are one of the measurements:

- sustain a macroeconomic stability;
- ending the processes of privatizations;
- reforms in law regulation, taxation;
- evolving different types of securities in which can invest the potential investors;
- liquidity and deepness on the market;
- improving the standard of living;
- education of people for the advantages of trading with securities and opportunities for making profit;
- transparency as essential characteristics of all security market. All transactions should be realized on opened and transparent market and then there is not distrust for realized

- transparența ca o caracteristică esențială a pieței titlurilor de valoare. Toate tranzacțiile trebuie să fie realizate pe o piață deschisă și transparentă și atunci nu va mai exista neîncredere pentru tranzacții realizate.
- recuperarea investitorilor instituționali și a altor instituții financiare ca participanți importanți pe piață;
- creșterea încrederii populației în instituțiile financiare.

Bibliografie:

1. Bjelica Vojin (2001), "Bankarstvo-teorija i praksa", (Budučnost, Novi Sad) p.11;
2. Blazeovski Boris, "Stranski kapital vo razvojot na Republika Makedonija", Marida, Kumanovo, 1999 godina, p.34-39;
3. Frederic S. Mishkin (2007), "Economia piețelor monetare, bancare și financiare", ediția a opta, (Pearson addison wesley, Boston), p.42;
4. Frederic S. Mishkin (2005), "Economia piețelor monetare, bancare și financiare", (Pearson addison wesley, Boston), p.35;
5. Jacob Nancy & Richardson R. Pettit, "INVESTIȚII", ediția a doua, Homewood, Illinois, 1988.
6. Kohn M., (1994), "Piețe și Insituții Financiare", (McGraw- Hill, New York), p. 436;
7. Lucić Lijana, (2006), "Preduzetničke finansije", (Akademska knjiga, Novi Sad);
8. Ristić Ž, (1990), „ Pazar na kapital - teorija i praksa, Privredni pregled , Beograd, 1990g., str. 104;
9. Rodić J., (1991), "Poslovne finansije", (Ekonomika, Beograd), p.101;
10. Santomero Anthony, Babbel David, (2001), " Insiuții, Instrumente și Piețe Financiare", (McGraw Hill, international editions), p.558;
11. Solomon E. & Pringle J.J, (1994), "O introducere în managementul financiar",

transactions

- recovering the institutional investors and the other financial institution as important participants on the market;
- increasing the trust of population in financial institutions.

Bibliography:

1. Bjelica Vojin (2001), "Bankarstvo-teorija i praksa", (Budučnost, Novi Sad) p.11;
2. Blazeovski Boris, "Stranski kapital vo razvojot na Republika Makedonija", Marida, Kumanovo, 1999 godina, p.34-39;
3. Frederic S. Mishkin (2007), "The Economics of money, banking and financial markets", eight edition, (Pearson addison wesley, Boston), p.42;
4. Frederic S. Mishkin (2005), "The Economy of money, banking and financial markets", (Pearson addison wesley, Boston), p.35;
5. Jacob Nancy & Richardson R. Pettit, "INVESTMENTS", second edition, Homewood, Illinois, 1988..
6. Kohn M., (1994), "Financial Institution and markets", (McGraw- Hill, New York), p. 436;
7. Lucić Lijana, (2006), "Preduzetničke finansije", (Akademska knjiga, Novi Sad);
8. Ristić Ž, (1990), „ Pazar na kapital - teorija i praksa, Privredni pregled , Beograd, 1990g., str. 104;
9. Rodić J., (1991), "Poslovne finansije", (Ekonomika, Beograd), p.101;
10. Santomero Anthony, Babbel David, (2001), " Fianncial markets, instruments & institutions", (McGraw Hill, international editions), p.558;
11. Solomon E. & Pringle J.J, (1994), "An introduction to financial management", (Universityof North Carolina, Goodyear publish company,

- (University of North Carolina, Goodyear publish company, California), p. 35;
12. Šoškić D., (2001), “Hartije od vrednosti - upravljanje portfoliom i investicioni fondovi” (Ekonomski fakultet, Beograd), p.242;
 13. Trajkoski B., Trajkoska G., (1999), “Upravuvanje so obrtnite sredstva”, (Faculty of economics, Prilep), p.184.
 14. Trajkoska G., “Finansiskata ramnoteza i likvidnosta kako faktori na rentabilnosta na pretprijatijata”, doktorska disertacija, Ekonomski fakultet - Prilep, 1996 god. str.182-209;
 15. www.mse.org.mk
 16. www.wikipedia.com
- California), p. 35;
 12. Šoškić D., (2001), “Hartije od vrednosti - upravljanje portfoliom i investicioni fondovi” (Ekonomski fakultet, Beograd), p.242;
 13. Trajkoski B., Trajkoska G., (1999), “Upravuvanje so obrtnite sredstva”, (Faculty of economics, Prilep), p.184.
 14. Trajkoska G., “Finansiskata ramnoteza i likvidnosta kako faktori na rentabilnosta na pretprijatijata”, doktorska disertacija, Ekonomski fakultet - Prilep, 1996 god. str.182-209;
 15. www.mse.org.mk
 16. www.wikipedia.com

¹ Facultatea de Economie, Prilep, +38948472-020, mgveroski@yahoo.com

² Facultatea de Economie, Prilep, +38970575285, a_risteska@yahoo.com

³ Stopanska Banka, Skopje, +38970358740, sdimeski@stb.com.mk

⁴ Faculty of Economics, Prilep, +38948472-020, mgveroski@yahoo.com

⁵ Faculty of Economics, Prilep, +38970575285, a_risteska@yahoo.com

⁶ Stopanska Banka, Skopje, +38970358740, sdimeski@stb.com.mk